Interne memo

POLITIE

Organisatieonderdeel Landelijke Eenheid
SGBO MH17

Behandeld door SGBO MH17
Functie
Telefoon
E-mail

Aan
De korpsleiding

Datum 09-06-2015
Bijlage(n) 0
Pagina 1

Onderwerp **Relaas naar aanleiding van het feitenonderzoek professor Maat**

Op 4 mei 2015 heeft de algemeen commandant (AC) van de SGBO MH17 opdracht gegeven tot een oriënterend onderzoek. Dit onderzoek moest ingaan op aspecten van de ophef die ontstaan is door een lezing van professor Maat op donderdag 9 april 2015 over het identificatieproces MH17 en de berichtgeving over deze lezing door RTL 4.
Op vrijdag 5 juni jl is het onderzoeksdossier met het VIK-nummer 2015-038 overhandigd aan de AC SGBO MH17.

Ondanks dat nog niet alle onderzoeksvragen beantwoord zijn, geeft het onderzoeksdossier voldoende inzicht om verantwoorde conclusies te trekken.

Het rapport is opgemaakt onder verantwoordelijkheid van het team Veiligheid Integriteit en Klachten (VIK) van de regionale eenheid Den Haag en met medewerking van 5 onderzoekers van het PDC, de Landelijke Eenheid en de eenheden Den Haag en Amsterdam.

<u>De feiten</u>

- Professor Maat heeft op 9 april 2015 een lezing gegeven over het identificatieproces MH-17, op verzoek van de carrièrecommissie van de Maastrichtse Studie Vereniging Santé (hierna MSV Santé) van de Universiteit Maastricht.
- Op 10 maart en 13 maart 2015, voorafgaande aan de onderzochte casus, heeft hij dezelfde lezing gegeven aan andere studenten.
- Voor de presentatie op 9 april was de doelgroep een groep studenten gezondheidswetenschappen. Als bestuur MSV Santé heeft men een afweging gemaakt of deze lezing passend was voor studenten gezondheidswetenschappen. Dit omdat deze academische studenten in eerste aanleg niet de keuze hebben gemaakt om dokter te worden. Men heeft geconcludeerd dat het passend was.
- Professor Maat is door MSV Santé duidelijk gemaakt wat de doelgroep was, te weten studenten gezondheidswetenschappen.
- MSV Santé heeft haar leden uitgenodigd middels haar Facebook-pagina. In een herhaalde oproep is daarbij de tekst gebruikt*: "deze lezing is ook voor studenten van andere studies; aarzel niet om vrienden uit te nodigen die dit ook interessant vinden"*. Dat ook studenten van andere studies zich konden aanmelden is niet besproken en was niet bekend bij professor Maat.

POLITIE

- Aanmelding kon plaatsvinden bij de balie van het faculteitsgebouw. Gezien de tentamens vond aanmelding door een groot aantal personen plaats via mail. Er waren 219 aanmeldingen.
- RTL 4 heeft zich middels mail aangemeld. Men gebruikte daarbij de tekst: "*Ik wil mij graag samen met een studiegenoot Frank Jansen aanmelden voor de lezing. Kun je mij laten weten of er nog plek is? Groet Bart van den Berg*". Er werd gebruik gemaakt van een gmail.com-account.
- De toegangscontrole op de betreffende avond heeft zich beperkt tot 150 aanwezigen. MSV Santé verklaart dat het te druk was om iedereen te controleren.
- De inhoud van de presentatie van professor Maat bevat onder meer foto's van lichaamsdelen van de slachtoffers van de MH-17 ramp.
- Professor Maat heeft zijn zienswijze gegeven omtrent de oorzaak van de ramp (een raket) en de gevolgen (soort capsule en lichamen dicht bij elkaar gevonden). Deze aspecten maakten geen deel uit van zijn basispresentatie.
- RTL4 is daadwerkelijk bij de presentatie geweest en heeft heimelijk geluidsopnames gemaakt.
- Ten behoeve van lessons learned en educatie is een professionele fotograaf van Defensie gevraagd gedetailleerde foto's te maken van het gehele DVI-proces. De LTFO leiding heeft dit besloten op de 4e dag van het proces in Hilversum. Deze foto's zijn vastgelegd op SD-kaartjes, die ter beschikking zijn gesteld aan de professoren de Boer en Maat.
    - De wijze van verstrekking en verantwoordelijkheid daarin is in het onderzoek nog niet onomstotelijk vast komen te staan. Wel staat vast dat alle betrokkenen van mening zijn dat professor Maat dit fotomateriaal in zijn bezit mocht hebben en mocht gebruiken voor educatieve doeleinden.
- Professor Maat heeft geen expliciete toestemming voor het houden van deze presentatie gevraagd of gekregen. Er is expliciete toestemming gegeven aan professor de Boer door dhr. de Bruijn (hoofd LTFO) om een presentatie te houden voor ongeveer 30 leden van de Nederlandse Vereniging van Fysische Antropologie. Omdat professor Maat kennis droeg van de toestemming aan professor de Boer en omdat hij vernomen had dat ook dhr. de Bruijn presentaties gaf, heeft hij gezien de handelswijze in het verleden aangenomen dat hij ook presentaties kon geven in het kader van educatie en voor vakgenoten.
- Er bestaan binnen het LTFO geen geschreven kaders over het geven van presentaties. Dhr. de Bruijn beschrijft het als gewoonterecht.
- Professor Maat heeft nimmer een officieel document getekend waarin de relatie met het LTFO is vastgelegd en waarin er afspraken over geheimhouding zijn gemaakt. Hij heeft enkel een dergelijk document over zijn werkzaamheden bij Scotland Yard waarvoor hij soortgelijke werkzaamheden heeft gedaan. Ook zijn collega de Boer heeft bij het toetreden tot het MH-17 team van LTFO geen enkele verklaring ondertekend. De basis voor de samenwerking met professor Maat is terug te vinden in een brief van de toenmalige korpsleiding KLPD aan de Universiteit Maastricht. In deze brief verzoekt de korpsleiding om de medewerking van professor Maat gezien zijn deskundigheid. De universiteit geeft in haar schriftelijke reactie toestemming. Er worden verder geen afspraken vastgelegd.

- De tandartsen verbonden aan het LTFO hebben in 2013 een verklaring ondertekend.
- Vanaf november 2014 zijn er meerdere presentaties gegeven over het DVI-proces MH-17. Door dhr A. de Bruijn (LTFO) bij een conferentie bij Interpol en bij de veiligheidsregio Twente. Door de professoren Maat en de Boer zijn bovenomschreven presentaties gehouden. Voorts heeft een tandarts een presentatie gegeven voor vakgenoten.
- Ook is er door de SGBO een algemene presentatie gemaakt voor intern gebruik. Het DVI-proces maakt deel uit van deze presentatie. In tegenstelling tot de eerder genoemde presentaties is in deze algemene presentatie geen fotomateriaal van slachtoffers in het DVI proces opgenomen.
    - Hierbij wordt vermeld dat die algemene presentatie niet geschikt was voor leerdoeleinden van medische professionals.

Beeldvorming

Uit het onderzoek is het volgende beeld naar voren gekomen.

- Binnen het LTFO en het vroegere RIT (Rampen Identificatie Team) zijn werkprocessen met betrekking tot het gebruik van DVI-matariaal ten behoeve van educatie en presentaties in de praktijk gegroeid en niet geformaliseerd in vastgestelde processen / protocollen.
- Vakbroeders hebben een gezamenlijk streven het vak te verbeteren en daarbij hun doel - het identificeren van slachtoffers ten behoeve van de nabestaanden - steeds beter te kunnen bereiken. Ook professor Maat had bij deze lezing de oprechte intentie om kennis over te brengen aan een naar zijn oordeel relevante doelgroep.
- Het geven van lezingen en presentaties is al jaren een gegeven. Van alle rampen is in vele presentaties over de hele wereld materiaal getoond over het werkproces. De presentaties stralen respect uit en worden gegeven vanuit een vakmatige invalshoek. Dat maakt dat de presentaties van de verschillende vakgebieden duidelijk verschillen.
    - De tandartsen gaan vooral in op het gebit, professor Maat (patholoog-anatoom) gaat vooral in op hoe DNA afgenomen kan worden en welk materiaal daarbij nodig is en de politie gaat vooral in op de opbouw van het proces, waarheidsvinding en veiligheidsaspecten.
    - Wat alle bedoelde presentaties gemeen hebben is dat er zeer confronterende foto's getoond worden van de slachtoffers. Vanuit respect wordt getracht herkenning te voorkomen. Wat voor vakgenoten belangrijk materiaal is om van te leren en het vak te ontwikkelen, kan voor buitenstaanders en nabestaanden zeer confronterend zijn.
- Uit het onderzoek blijkt respect voor de slachtoffers. Ook buiten het oog van de wereld / camera, wordt veel aandacht gegeven aan het respectvol omgaan met de slachtoffers. Ceremonie is onderdeel geworden van het informele werkproces.
    - Het identificatieproces vergt echter ook een aantal noodzakelijke handelingen, die - hoe respectvol ook uitgevoerd - zich niet lenen voor vertoning aan derden.

POLITIE

- Analoog aan het bovenstaande zijn er geen duidelijke spelregels en kaders opgesteld. Uit het onderzoek blijkt alleen dat er sprake is van wat 'gewoonterecht' wordt genoemd. Alleen dhr. de Bruijn (LTFO) spreekt daar in concrete termen over. Hij geeft aan dat eerbied voor het lichaam voorop staat en dat de presentatie aangepast wordt aan het publiek. Er was geen echt toestemmingsregime. Dit blijkt met name uit de verklaringen van dhr. de Bruijn en Professor Maat.

Oordeelsvorming

1. De presentatie van professor Maat past in de jarenlange gegroeide werkprocessen en gewoonten van het LTFO / RIT en week in die zin niet af van gedragingen rond eerdere LTFO-inzetten. Hij is niet afgeweken van een duidelijke norm of van expliciet gemaakte afspraken.
2. Het ontbreekt aan duidelijke kaders, afspraken en criteria met betrekking tot het geven van lezingen en het vrijgeven en gebruik van beeldmateriaal.
3. In de gegroeide werkprocessen waren er ten aanzien van het geven van lezingen onvoldoende checks and balances waarin afwegingen werden gemaakt over inhoud, timing, doelgroepen en organisatie.
4. Daarom kon het gebeuren dat de gewraakte presentatie achteraf gezien niet op dat tijdstip, voor die doelgroep, met die inhoud en met het betreffende organisatieregime, gehouden had moeten worden. Dat is professor Maat als lid van het samenwerkingsverband zeker ook aan te rekenen, maar niet als individu alleen. Zijn handelen is niet los te zien van de totale bedrijfsvoering van de politie op dit punt.
5. De gewraakte uitspraken van professor Maat waren geen onderdeel van zijn basispresentatie. In zijn latere verklaring geeft hij aan dat hij de vragen geprobeerd heeft te beantwoorden vanuit zijn vakgebied (het effect op een lichaam). Een deel van zijn uitspraken is onjuist en professor Maat heeft daarvoor excuses aangeboden.
6. De genomen maatregelen naar aanleiding van de RTL 4-publicatie hebben plaatsgevonden zonder goed inzicht in de feiten.

Aanbevelingen

1. Geef opdracht aan de leiding van het LTFO om goed kennis te nemen van de rapportage en om de werkprocessen rond aanstelling derden en materiaal ten behoeve van lezingen en educatie formeel te regelen.
2. Maak verantwoordelijkheden en bevoegdheden duidelijk ten aanzien van het vrijgeven van beeldmateriaal.
3. Het opstellen van werkprocessen is het sluitstuk van een aantal ethische discussies. Denk daarbij onder andere aan de vraag of er toestemming nodig is van nabestaanden voor het tonen van materiaal van slachtoffers ten behoeve van educatieve doeleinden en over zaken als timing. Destilleer deze vraagstukken uit de rapportage en neem nadrukkelijke standpunten in als politieorganisatie. Betrek hierin ook de belangen en inzichten van de

POLITIE

medische wereld. Het belang van educatie en doorontwikkeling van het vakgebied moet afgewogen worden tegen de belangen van slachtoffers en nabestaanden.

4. Dit rapport vraagt een nadrukkelijke reflectie binnen de LTFO wereld. Geef daar gericht en niet vrijblijvend vorm aan.

5. Dit rapport heeft consequenties voor de beeldvorming rond professor Maat. Het was niet alleen aan professor Maat te wijten wat er die betreffende avond is gebeurd. Maak dit duidelijk in de communicatie en in de te nemen maatregelen.

6. De hoofdoorzaak ligt opgesloten in het systeem en niet in de persoon van professor Maat. Dit betekent niet dat professor Maat in het geheel geen verwijt gemaakt kan worden. Hij was immers deel van de ontwikkeling van dit systeem en had hierin een eigenstandige verantwoordelijkheid. Het hem alleen aanrekenen gaat naar ons oordeel te ver. Ons advies is maatregelen te nemen op systeemniveau en niet op individueel niveau. We doen dan ook de aanbeveling dat de minister met professor Maat hierover in gesprek gaat, waarbij hij de eerder aangekondigde maatregelen heroverweegt.

7. Dank alle betrokkenen bij het LTFO voor hun geweldige werk de afgelopen jaren. Hun intenties waren zuiver en hun werk en resultaten hebben zowel voor nabestaanden als overheidsinstanties veel betekend. Ten aanzien van lezingen en educatie is er een stevig leerpunt, dat in het juiste perspectief gezien moet worden. Leren is moeilijk als je bij fouten direct uitgesloten wordt van deelname in de toekomst. Neem maatregelen vanuit dit perspectief.

8. Entameer in soortgelijke situaties altijd een feitenonderzoek met hoor en wederhoor, alvorens maatregelen af te kondigen.

De commandanten SGBO MH-17

Commissaris W. Paulissen en commissaris R. Heuff